

TÜRKİYE EKONOMİSİ

2.HAFTA

Prof.Dr. İlkey Dellal

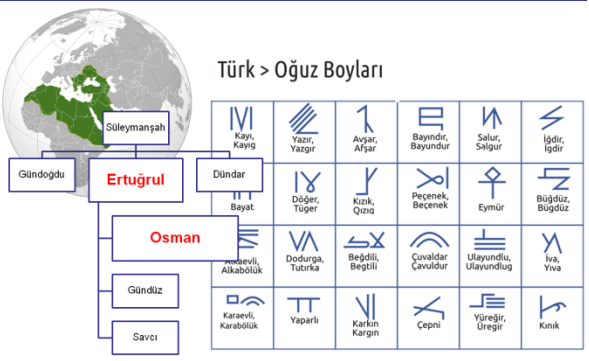
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü

Türkiye Ekonomisinin bugünkü yapısını ve sorunlarını anlamak için geçmişini incelemek gerekir. Çünkü bir ülkenin ekonomisi tarihsel gelişme süreci içinde açıklanabilir. Türkiye'nin dünya ekonomisi içindeki bugünkü konumunu anlayabilmek için tarihsel sürecini bilmek gereklidir.

Cumhuriyet dönemindeki ekonomik gelişme, Osmanlı İmparatorluğundan devir alınan yapı üzerine oturtulmuştur. Üretim yapısı ile beraber, ekonomik gelişmenin öğeleri de Osmanlı'dan devir alınan yapıya bağlıdır.

Devletin kurucusu ve Osmanlı Hanedanının atası olan Osman Gazi, Oğuzların Bozok kolunun Kayı boyundandır. Devlet, Bilecik ilinin Söğüt ilçesinde kurulmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu

Türk > Oğuz Boyları

VI	VI	1	1	1	1
Kayı, Kayıo	Yazır, Yazır	Aysar, Afşar	Bayındır, Bayındır	Salur, Salgur	İğdir, İğdir
Gündoğdu	Ertuğrul	Dündar	Bayat	Doğar, Tuger	Kızık, Qızık
Osman	Alkabülük	Didurga, Tuturka	Beğdili, Beğdili	Çuvaldar, Çuvaldar	Ulayunduz, Ulayunduz
Gündüz	Karavül, Karabölük	Yaparlı	Karkin, Kargin	Çepni	Yüreğir, Üreğir
Savcı					Kınık

Osmanlı İmparatorluğu

- Osmanlı beyliği, Bilecik ilinin Söğüt ilçesinde kurulmuştur.
- 1453'de İstanbul'un fethi ile Yeniçağ başlamış
- 16. ve 17. yüzyıllarda üç kıtaya yayılmış Doğu Avrupa, Güneybatı Asya ve Kuzey Afrika'ya kadar topraklarını genişletmiş ve 16. yüzyılda dünyanın en güçlü imparatorluğu halini almıştır.

Avusturya, Macaristan, Ukrayna Hazar Denizi
Cezayir, Fas Somali, Sudan, Etiyopya, Yemen

Prof. Dr. İlkey DELLAL, Türkiye Ekonomisi, Ders Notları

Osmanlı İmparatorluğu Ekonomisi'nde üretim büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Tarımsal üretimde Türkler, sanayi ve hizmetlerde azınlık ve yabancılar egemendir. Sanayi gelişmemiş, buna karşılık ticaret, ulaştırma, bankacılık gibi hizmet kesimleri İmparatorluğun son 50-60 yılında önemli sermaye birikimine konu olmuştur.

16.yy sonunda İmparatorluk yeni toprak kazanımlarının sonuna gelmiş ve bu yoldan sağlanan gelirler kesilmiştir. Süreklilik kazanan savaşlar merkezi yönetimin elinde toplanan tarım ürünleri fazlasının yeniden üretime dönmesinde olanak vermemiştir. İmparatorluğun değişik etnik grupları siyasal ve etnik bağımsızlık peşindedir ve bu girişimler diğer büyük devletler tarafından desteklenmiştir.

Osmanlı'nın son döneminde, hükümet, kamu maliyesini, dış ticareti ve para arzını denetleme yetkilerinden bile yoksundur. Kamu gelirlerinin giderleri karşılayamaması sonucu ağır koşullarda dış borçlanmaya gidilmiştir. Alınan borçlar yeniden üretimde kullanılamamıştır. Tarımsal ürün fazlası sanayiye aktarılamamış, sanayi ve hizmet karları yeniden üretimde kullanılamamıştır.

Tarım: Osmanlı'dan devir alınan üretim yapısı tarıma dayalı niteliktedir. Tarım kesimi toprak mülkiyetinin nitelik değiştirmesi ve endüstri bitkilerinin üretiminin yaygınlaşmasıyla pazara yönelik üretim sürecine girmiştir. Dönemindeki ülkelerde karşılaştırıldığında tarım açısından da gelişemediği söylenebilir.

Sanayi: Büyük ölçüde el sanatlarına ve esnaf biçimi örgütlenmeye dayanmaktadır. Sanayinin mülkiyeti yabancı ve azınlıkların elindedir. Bu grup kendini toplumsal yapının ve siyasal karar alma mekanizmasının dışında saymakta, üretimi artırma konusunda güveni olmadığı için yeni girişimlerde bulunmamaktadır. Diğer üretici kesimlerle birlikte çalışması yeterli düzeyde değildir. Kısaca Osmanlı'dan Cumhuriyet'e sanayi olarak pek bir şey kalmamıştır.

Hizmetler: Ulaşım, bankacılık, ticaret gibi hizmet kesimleri gelişmiş ve sermaye birikimi sağlamıştır. Ulaştırma, demiryolları geliştirilmiştir. Bankacılık: 1856 Osmanlı Bankası, 1863'de Mithat Paşa'nın kurduğu Tarım Kredi Kooperatifleri Ziraat Bankası'na dönüştürülmüş

Dış Ticaret: Tarım ve maden ürünleri ihracatı, gıda maddeleri, dokuma ve giyim ithalatı, ihracatın ithalatı karşılama oranı %60

Kurtuluş savaşı öncesi Osmanlı ekonomisi tarım ve ticarete dayalı bir yapı içindeydi. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da feodal düzen benzeri ağalık ve beylik düzenleri egemendi. Aşar vergisi ve bu uygulamanın neden olduğu mültezimlik tarımda modernleşmeyi engellemiştir. Ulaşım ve haberleşme düzeninin olmadığı bölgelerde her türlü üretim aile ölçeğinde idi. Batı Anadolu'da pazara yönelik üretimin var olduğu görülüyordu.

Osmanlı devleti tarım ürünleri ve bazı maden cevherleri ihraç edip, tüketim, ara ve yatırım malları ithal eden bir ekonomik yapıya sahipti. Batı Avrupa ile yakın ilişkiler içinde olursa da, sanayileşme ve modernleşme sürecinin dışında kalmıştı. Sarayın ve ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş birkaç fabrika ve yabancıların kurduğu işlettiği küçük ölçekli az sayıda sanayi işletmesi vardı. Batı Avrupa ülkelerinin tarım ve sanayi malları için tam bir açık pazardı.

Türkiye Cumhuriyeti

- Birinci Dünya ve Kurtuluş savaşı
- Cumhuriyetin kuruluşuna kadar geçen on yıl savaş yılı
- Savaş üretimi olumsuz etkilemiş, üretim kaynaklarının azalmasına neden olmuş
- Spekülasyona dayanan kazançlar hızla artmış (altın ve döviz fiyatları %700 artmış)
- Geçinme indeksi 1914=100, 1920=1406, 1922=999
- Tüm sektörlerde üretimde düşüşler
- Ticaret ve sanayi alanında Türklerin varlığının artması
- Savaş döneminde (özellikle Çanakkale, Sakarya) eğitilmiş insan gücünde büyük ölçüde kayıp
- Azınlıkların ülkeyi terk etmesi işgücü sorununu artırmış
- Türkiye İktisat Kongresi: İzmir 1923, ekonomi politikasının somut çerçevesi ve ekonomik bağımsızlık hedefi
 - Tüccar, çiftçi, sanayici, işçilerin sorunlarını belirlemek, siyasal kadro ile bütünleşmesini sağlamak
 - Yabancı sermaye çevrelerine ekonominin gelecekte alacağı biçimi açıklamak
 - Yönetici kadronun iç ve dış kesimlere güvence vermek istemesi
- Türk ulusunun bağımsızlığı, egemenliği, meclis ve hükümetine bağlılığı vurgulanmakta
- Türklerin çok çalıştığı, kendi ürettiğini kullandığı, bilimsel ve teknik gelişmeleri benimsediği, çalışkan, dürüst ve nüfus artışından yana olduğu, doğal kaynaklarını kendi çıkarları için kullanmak istediği, yabancı sermayeye yasalara uyduğu sürece karşı olmadığı, aracı ve tekellere karşı olduğu, farklı sınıf ve meslek gruplarının birbirlerine sevgi ile bağlı olduğu belirtilmiş
- Lozan Barış Anlaşması

Ülke Ekonomisinde Etkili Olan Faktörler

- Tarih
- Doğal Kaynaklar
 - Coğrafi yer
 - Büyüklük
 - Arazi şekilleri ve yükseltisi
 - İklim
 - Denizler, kara suları
 - Maden
- Beşeri Kaynaklar
 - Nüfus
 - Nüfus artışı, nüfus yoğunluğu
 - Cinsiyet, yaş, eğitim
 - Meslekler arası bölünüş
- Sermaye oluşumu